

Turkish Journal of Diaspora Studies

ISSN: 2717-7408 (Print) e-ISSN: 2757-9247 (Online)
Journal homepage: tjds.org.tr

Book Review

Sueda Nur Ünsal

To cite this article: Sueda Nur Ünsal (2025) [Ayse Güveli, Harry B. G. Ganzeboom, Lucinda Platt, Bernhard Nauck, Helen Baykara-Krumme, Şebnem Eroğlu, Sait Bayrakdar, Efe K.Sözeri, Niels Spierings, Göçün Kuşaklar Arası Sonuçları: Türkiye ve Avrupa'da Durağanlığın ve Değişimin Sosyo-Ekonomik, Ailesel ve Kültürel Kalıpları], Turkish Journal of Diaspora Studies, 5(1), 96-99, DOI: 10.52241/TJDS.1621259

To link to this article: <https://doi.org/10.52241/TJDS.1621259>

Submission Date: 17 January 2025 **Acceptance Date:** 31 March 2025

Article Type: Book Review

© 2025 Sueda Nur Ünsal. Published with license by
Migration Research Foundation

Published online: 31 March 2025

Submit your article to this journal [↗](http://tjds.org.tr)

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
tjds.org.tr

Kitap İncelemesi / Book Review

Ayşe Güveli, Harry B. G. Ganzeboom, Lucinda Platt, Bernhard Nauck, Helen Baykara-Krumme, Şebnem Eroğlu, Sait Bayrakdar, Efe K.Sözeri, Niels Spierings, **Göçün Kuşaklar Arası Sonuçları: Türkiye ve Avrupa’da Durağanlığın ve Değişimin Sosyo-Ekonomik, Ailesel ve Kültürel Kalıpları**, Ankara, GAV Perspektif, 2022, 350 sayfa, ISBN: 978-605-71985-4-9

Sueda Nur Ünsal*

Avrupa’ya göç eden Türkler, gittikleri ülkelerde kendilerine yeni bir hayat kurma çabası içindeyken, Türkiye’de kalan aile bireyleri ve toplum da bu süreç içerisinde değişime uğramış ve bu göç hareketlerinden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmiştir. Bu durum, menşe ülke ile göçmen topluluklar arasında çift yönlü bir ilişki doğurmuş, ekonomik ve kültürel etkilerin sınırları aşarak her iki tarafın yaşamını şekillendirdiği bir süreç haline gelmiştir. Aynı zamanda göç eden ve menşe ülkede kalan bireylerin arasında kültürel ve maddi anlamda oluşan birtakım farklılıklar meydana gelmiştir.

Bu durum “Göç eden Türk işçiler köken ülkelerinde kalmaya devam etseydi maddi ve manevi anlamda nasıl bir yaşam süreci onları bekliyordu?” gibi soruların da ortaya çıkmasına yol açmıştır. Orijinali 2016 yılında yayınlanan ve 2022 yılında GAV Perspektif Yayınları tarafından Türkçeye çevrilen; Ayşe Güveli, Harry B.G. Ganzeboom, Lucinda Platt, Bernhard Nauck, Helen Baykara-Krumme, Şebnem Eroğlu, Sait Bayrakdar, Efe K. Sözeri ve Niels Spierings’in yazarlığını yapmış olduğu *Göçün Kuşaklar Arası Sonuçları: Türkiye ve Avrupa’da Durağanlığın ve Değişimin Sosyo-Ekonomik, Ailesel ve Kültürel Kalıplar* kitabı, dikkat çekici bir çalışma olarak, göçün bireyler ve aileler üzerindeki uzun vadeli etkilerini ortaya koymaktadır.

Bu eser, Avrupa’da üç kuşak göçmen aileler hakkında veri toplayan ilk anket çalışması olan “2000 Aileler: Avrupa’daki Türklerin Göç Tarihi” projesine dayanmaktadır. Araştırma, Türkiye’nin Akçaabat (Trabzon), Acıpayam (Denizli), Şarkışla (Sivas), Emirdağ (Afyon) ve Kulu (Konya) gibi bölgelerinden Avrupa’nın Avusturya, Belçika, İsviçre, Danimarka, İsveç, Almanya, Hollanda, Fransa ve Norveç ülkelerine göç eden Türk göçmenleri; bu göçmenlerin Türkiye’de kalan akrabalarını ve hemşehrilerini kapsamaktadır. Bu sayede toplamda 2000 aile ve 48.978 kişilik geniş bir veri seti üzerinden göçün, kuşaklar arası sosyo-ekonomik, ailesel ve kültürel etkileri detaylı bir biçimde incelenmektedir.

Kitap, göç edenlerle Türkiye’de kalanları karşılaştırmalı olarak ele alarak; eğitim, evlilik, doğurganlık, toplumsal cinsiyet, dindarlık ve arkadaşlık ilişkileri gibi konularda çok

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye.

çeşitli bağlamlarda hem dönüşüm hem de süreklilik örüntülerini gözler önüne sermektedir. Bu yazıda, kitabın temel bulguları ve sunulan verilerin göç araştırmaları literatürüne katkıları değerlendirilecek; eserin güçlü ve zayıf yönleri ele alınacaktır.

Eserin ilk bölümü kısa bir göç hikayesiyle başlayarak, projenin bakış açısını anlamaya yönelik açıklamalarla devam etmiş; aynı zamanda araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir. Kitabın ikinci bölümünde araştırmanın tasarımı, veri toplama yöntemlerinden bahsedilmiştir. Araştırmanın yöntemi oldukça detaylı ve kapsamlı şekilde açıklanmıştır. Üçüncü bölümünde ise araştırma adına Türkiye’de seçilen beş köken bölge ve bu bölgelere dair özelliklere yer verilmiştir. Araştırma için seçilen bölgelerde oldukça yüksek göç veren bölgeler olması, Avrupa’ya göç edilen dönemde kırsal ve yarı kırsal konumda olmaları ve bu bölgelerden göç edenlerin göç ettikleri ülke çeşitliliğin fazla oluşu bölgelerin ortak noktaları ve araştırma için uygun görülme sebepleri olarak belirtilmiştir. Bölgelerden göç eden işçi sayısı, bölgelerin gelişmişlik seviyesi gibi birçok veri tablolar ve şekiller ile okuyucuya sunulmuştur. Kitabın dördüncü bölümünde ise 2000 Aile çalışma verilerinin kullanılması, değişkenler ve eserin analitik yaklaşımı üzerine bilgi verilmiştir.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde ise eğitim, meslek, evlilik, doğurganlık, arkadaşlar ve sosyal ağlar, dindarlık, kimlik bölümlerine yer verilmiş; bu bölümlerde Avrupa’ya göç edenler ve köken ülkede kalanlar arasındaki gelişmişlik, değişim düzeyi gibi olgular karşılaştırmalı olarak okuyucuya sunulmuştur. Eserin sonuç bölümünde ise genel anlamda bulgulara dair bir özet verilmiştir.

Bu eser, göçün etkilerini aile bağları, eğitim, istihdam, sosyal ilişkiler, dindarlık, toplumsal cinsiyet rolleri ve kimlik gibi çeşitli açılardan ele almaktadır. Göçmenlerin ve göçmen olmayanların karşılaştırmalı analizleriyle, göçün etkileri ve nesiller arası aktarımlar derinlemesine incelenmektedir. Eserde araştırma verilerine göre aile ile bağların, göç süreçlerinde önemli bir rol oynadığı ve göçmenlerin akrabalık ağları içinde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kitap aynı zamanda, eğitim ve istihdam alanlarında nesiller arası aktarımın zayıfladığını ve göçmenlerin köken ülkede yaşayanlara nazaran, köklerinden farklılaştığını belirtmektedir. Sosyal ilişkilerde ise görücü usulü evliliklerin azaldığı ve doğurganlık oranlarının eğitim düzeyiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Göçmenlerin arkadaşlık ağlarının da göçmen olmayanlara göre daha çeşitli olduğu ve kadınların istihdam oranlarının yüksek olduğu belirtilmektedir. Dindarlık ve toplumsal cinsiyet tutumlarında değişimlerin yaşandığı ve göçün bu tutumların aktarımını etkilediği ifade edilmektedir. Son olarak, göçmenlerin kimliklerinin varış ülkeleriyle bütünleşirken, duygusal bağlarının sürdüğü belirtilmektedir. Göçün etkilerinin karmaşık olduğu ve aile aktarımının bu süreçte önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Göçün Kuşaklar Arası Sonuçları adlı eser, Avrupa’daki Türk diaspora nüfusunun zaman içinde yaşadığı sosyo-kültürel, ekonomik ve kimliksel dönüşümleri ele alarak, göç olgusuna geniş bir perspektiften bakmaktadır. Kitap, özellikle göç edenlerle köken ülkede

kalanlar arasındaki bağları, kuşaklar arası değişimi ve bu değişimin bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir kaynak niteliğindedir. Göçün yalnızca fiziksel bir yer değiştirme olmadığı; aynı zamanda yaşam biçimlerini, toplumsal algıları ve bireysel kimlikleri şekillendiren çok yönlü bir süreç olduğu kitap boyunca somut veriler ve analizlerle ortaya konmaktadır.

Araştırmanın menşee ülkede ve bölge temelli olması; göç eden ve köken ülkede kalan üç ve daha fazla aile kuşağını temel alması araştırmanın güçlü yönlerindendir. Eserin önemli bir diğer ağırlık noktası ise, Avrupa'ya göç eden Türklerin deneyimlerini Türkiye'ye dönen ve Türkiye'de kalan aile bireyleriyle kıyaslamaktır. Göçmen ailelerin yıllar içinde yaşadığı kültürel, sosyal ve ekonomik değişimlerin, köken ülkede kalanlarla arasındaki farklılaşmayı gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda göçün, bireylerin eğitim, meslek, evlilik gibi temel yaşam tercihlerini ve toplumsal statülerini nasıl değiştirdiği, kitabın en güçlü analiz alanlarından biridir.

Kitapta sunulan verilere göre, ilk kuşak göçmenler, genellikle ekonomik kaygılarla hareket ederek daha çok düşük vasıflı işlerde çalışmışlardır. Ancak ikinci ve üçüncü kuşaklar, bu ekonomik kaygılardan öte, kimlik ve aidiyet konularında farklı deneyimler yaşamışlardır. Bu durum, özellikle eğitim seviyelerindeki artış ve mesleki alandaki çeşitlilikle birlikte incelendiğinde, göç sürecinin kuşaklar üzerindeki farklı etkilerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

Kitapta ayrıca, bu kuşakların Türkiye ile olan bağlarını nasıl korudukları ve bu bağların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl dönüştüğü üzerinde durulmaktadır. Bununla birlikte eserde ele alınan kavramlar genel anlamda birbirleriyle bağlantılıdır. Örneğin; meslek kazanımı, eğitim, sosyal ağlar gibi konular ayrı ayrı verilmiş olsa da araştırma sonucunda; göçmen bireylerin, göç etmeyenlere kıyasla daha fazla sosyal hareketliliğe sahip olduğu ve meslek seçimlerinde ebeveynlerinin sosyoekonomik düzeyinin daha az etki ettiği bulgusuna ulaşılmıştır (s. 300). Eserin sunduğu verileri incelediğimizde, Avrupa'daki Türk göçmenler ve köken ülkede kalan kesime dair toplumdaki düşünce yapılarının açıklığa kavuşması bakımından kaynak niteliğinde olduğunu belirtebiliriz.

Göç olgusunun sadece göç eden bireyler üzerindeki etkisi değil, aynı zamanda Türkiye'de kalan akrabaların yaşam tarzları üzerindeki dolaylı etkileri de kitapta detaylı bir şekilde işlenmiştir. Özellikle iletişim maliyetlerinin azalması, artan ulaşım imkanları ve küreselleşmenin etkisiyle, göçmenlerle Türkiye'de kalanlar arasındaki bağların güçlendiği ve bu bağların her iki taraf için de ekonomik ve kültürel avantajlar sağladığı vurgulanmaktadır. Bu durum, göçün çift yönlü bir süreç olduğunu ve sadece varış ülkesini değil, köken ülkeyi de dönüştürdüğünü göstermektedir.

Eser, hem teorik hem de ampirik açıdan göç literatürüne önemli katkılar sunmaktadır. Göçmenlerin aile yapılarındaki değişiklikleri, yaşam tarzlarını ve toplumsal entegrasyon

süreçlerini incelerken, Avrupa'daki Türk göçmenler ile Türkiye'deki toplumsal yapılar arasında kurulan karşılıklı etkileşimi ve farklılığı başarılı bir şekilde analiz etmektedir. Özellikle Avrupa'ya yerleşen Türklerin sosyal ve kültürel uyum süreçleri ile Türkiye'de kalan bireylerin bu süreçlere bakışı arasındaki farklılıklar, çalışmayı özgün kılan unsurlardan biridir. Göçün sadece ekonomik boyutuna değil, aynı zamanda kimlik, aidiyet ve toplumsal cinsiyet gibi konulara da odaklanılması, kitabın kapsamını genişletmekte ve derinleştirmektedir.

Eserin en önemli özelliklerinden biri, "2000 Aile Projesi" gibi güçlü veri setlerine dayanarak, göçün farklı boyutlarını somut verilerle ele almasıdır. Bu veri temelli yaklaşım, çalışmayı hem akademik hem de pratik açıdan değerli bir kaynak haline getirmektedir. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak Türk göçmenlerin deneyimlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, bu kuşakların hem göç edilen ülkelerde hem de Türkiye'de nasıl bir değişim ve dönüşüm yaşadıklarını anlamak açısından oldukça aydınlatıcıdır.

Eserin kapsamlı ve akıcı bir yapısı olmasına karşılık eser içerisindeki bazı verilen (s. 63) güncelliği tartışılır düzeydedir. Güncel veriler bakımından dikkat edilmesi gereken kısımlar vardır. Aynı zamanda eserin genel anlamda akademik okuyuculara hitap edebileceğinden söz etmek gerekmektedir.

Sonuç olarak, *Göçün Kuşaklar Arası Sonuçları* başlıklı kitap, göç çalışmalarına özgün bir yaklaşım sunarak, akademik çevreler için değerli bir referans kaynağı olma özelliği taşımaktadır. Eser, göçün bireysel, toplumsal ve uluslararası düzeydeki etkilerini anlamak isteyenler için geniş bir perspektif sunmakta, aynı zamanda, göç olgusuna yönelik mevcut literatürü de zenginleştirmektedir. Göçün etkilerini sadece "olumlu" veya "olumsuz" olarak değerlendirmekten ziyade, daha kapsamlı ve dengeli bir anlayış geliştiren bu çalışma, gelecekte yapılacak göç araştırmaları için de güçlü bir temel oluşturmaktadır.